

OM/15/41/2011

OM016:00/2012

Pelastakaa Lasten lausunto hallituksen esityksestä laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta saada lausua hallituksen esityksestä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslain 20 lukua muutettavaksi. Muutoksen taustalla on ollut mm. Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa tehty selvitys, jossa on todettu tarpeelliseksi laajasti arvioida seksuaalirikoksia koskevien säännösten muuttamistarpeet ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Seksuaalinen häirintä

Hallituksen esityksen mukaan rikoslain 20 lukuun lisättäisiin uusi seksuaalista häirintää koskeva 5 a §. Euroopan neuvoston naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn yleissopimuksen 40 artiklan mukaan sopimusosapuolten tulee toteuttaa kaikki tarvittavat lainsäädäntö ym toimet varmistaakseen, että kaikista sellaisen käyttäytymisen muodoista, jonka tarkoituksena tai vaikutuksena on henkilön ihmisarvon loukkaaminen, voidaan määrätä rikosoikeudellinen tai muu oikeudellinen seuraamus.

Suomen lainsäädännössä ei ole ollut yleistä seksuaalisen häirinnän kieltoa, johon olisi liitetty edellä mainitun artiklan edellyttämä rikosoikeudellinen tai muu oikeudellinen seuraamus. Vaikka tasa-arvolaisissa seksuaalinen häirintä sekä häirintä sukupuolen perusteella on kielletty syrjintänä, tasa-arvolain sääntely ei täytä yleissopimuksen vaatimuksia, koska tasa-arvolaki ei sovellu yksityiselämän suhteisiin eikä uskonnollisten yhdyskuntien uskonnonharjoittamiseen liittyvään toimintaan.

Ongelmat Suomessa liittyen seksuaalisen häirinnän rangaistavuuteen eivät niinkään ole liittyneet siihen, että teoista ei olisi mahdollista tuomita rangaistusta, vaan siihen, että niihin on jouduttu soveltamaan Suomessa säännöksiä, joiden luonnolliseen soveltamisalaan ne eivät ole kuuluneet kuten esim. pahoinpitely - tai kunnianloukkaussäännöksiä.

Voidaan siis katsoa, että on olemassa selkeä tarve erillisille seksuaalista häirintää koskeville rangaistussäännökselle ja Pelastakaa Lapset yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn kantaan siitä, että on tarpeellista lisätä rikoslakiin uusi seksuaalista häirintää koskeva pykälä.

Alaikäiseen kohdistunut raiskaus

Pelastakaa Lapset pitää erinomaisena, että lapseen kohdistuvaa raiskausta koskeva kvalifiointiperuste lisätään rikoslain 2 §:n 1 momenttiin jolloin alle 18-vuotiaaseen kohdistunut raiskaus arvioitaisiin aina törkeäksi raiskaukseksi. Vaikka kansainväliset velvoitteet eivät suoranaisesti velvoita Suomea muutokseen, on selvää, että juuri alaikäisiin kohdistuvat raiskausrikokset ovat erityisen vahingollisia ja vaarallisia rikoksia.

Raiskausrikokset vaikuttavat traumatisoivasti lapsen psyykkiseen kehitykseen, erityisesti kokemukseen itsestä ja toisista ihmisistä. Raiskatun lapsen fyysinen koskemattomuus on rikottu ja hän on menettänyt luottamuksen tulla

suojelluksi. Raiskausrikoksilla voi olla pitkäaikaiset haitalliset seuraukset mm. lapsen seksuaalisessa ja sosiaalisessa kehityksessä ja identiteetin muodostamisessa. Näillä rikoksilla voi olla kokonaisvaltaisesti tuhoisa vaikutus lapsen ja nuoren tulevaisuuden kannalta. Alaikäiseen kohdistuvan raiskauksen määrittelyminen törkeäksi raiskaukseksi lähettää myös tärkeän ja voimakkaan yhteiskunnallisen viestin siitä, että pidämme lapsiin kohdistuvia raiskausrikoksia erityisen paheksuttavina ja vahingollisina.

Pakottaminen sukupuoliyhteyteen

Rikoslain 20 luvun 3 §:ssä säädetään pakottamisesta sukupuoliyhteyteen. Pakottaminen sukupuoliyhteyteen katsotaan tälläkin hetkellä yhdeksi raiskausrikoksen muodoksi, vaikka se ei mitenkään ilmene rikosnimikkeestä. Tätä on pidettävä suurena epäkohtana.

Raiskauksen ns. kolmannen tekemuodon säätämisen taustalla ovat aikoinaan olleet rangaistavan käyttäytymisen alan laajentaminen ja rangaistuskäytännön yhtenäistäminen. On kuitenkin toivottavaa, että rikosnimike antaisi asianmukaisen, rikoksen paheksuvuutta alleviivaavan kuvan rikoksesta. Näillä seikoilla perustellaan hallituksen esityksessä sitä, että pakottaminen sukupuoliyhteyteen siirtyisi rikosnimikkeeseen "raiskaus" alle pykälän uudelleenlaiseksi 3 momentiksi. Pelastakaa Lapset yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn näkemykseen siitä, että sen sijaan, että puhumme pakottamisesta sukupuoliyhteyteen, olisi loogista käyttää teosta raiskaus nimikettä.

Hallituksen esityksessä esitetään myös tarkennuksia raiskaus-rikoksen teonkuvauksiin. Sukupuoliyhteyteen pakottamista säätelevän pykälän esitöissä on aikoinaan painotettu pykälän soveltamista lähinnä tilanteisiin joissa tekoon ei ole liittynyt väkivaltaa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan (2012) oikeuskäytäntö ei ole kuitenkaan täysin vastannut pykälän esitöistä ilmenevää painotusta. Hallituksen esityksessä esitetäänkin nyt, että, että raiskausta johon on liittynyt väkivaltaa ei voida enää pitää teon perustekomuotoa (raiskaus) lievempänä.

Ehdotettu muutos korostaisi entisestään väkivallan käytön sekä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksen moitittavuutta. Pelastakaa Lapset yhtyy esityksessä esitettyyn näkemykseen siitä, että otettaessa huomioon tarve ruumiillisen koskemattomuuden ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojan parantamiseen on perusteltua katsoa, että väkivaltaa sisältävät teot on tarpeen rajata kokonaan pois lievimmän tekemuodon piiristä.

Ehdotetut muutokset korostaisivat entisestään vallan ja väkivallan käytön sekä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkausten moitittavuutta.

Syyteoikeus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös muutoksia rikoslain 20 luvun 11 §:ään koskien syyteoikeutta. Muutoksen myötä lähes kaikki seksuaalirikokset olisivat vastaisuudessa virallisen syytteen alaisia ja asianomistajarikokseksi jäisi ainoastaan seksuaalinen häirintä. Pelastakaa Lapset yhtyy hallituksen esityksessä esille nostettuun kannanottoon jonka mukaan raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen, pakottaminen seksuaaliseen tekoon sekä seksuaalinen hyväksikäyttö ovat niin vakavia rikoksia, että niiden kohdalla voidaan katsoa jo yleisen intressin vaativan tekijän syytteeseen asettamista. Voidaan myös todeta, että yleisesti ottaen rikoslaisilla tällä hetkellä voimassa olevat syyttäjän syyteoikeuden rajoitukset koskevat lähes poikkeuksetta

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen

Save the Children

lievempiä rikoksia kuin nyt kysymyksessä olevat rikoslain 20 luvussa mainitut teot joten siltäkin osin ehdotettu muutos syyteoikeuteen koskien 20 luvussa mainittuja rikoksia olisi täysin linjassa muun lain kanssa.

Helsinki 12.9.2013

Pelastakaa Lapset ry

Tiina Tammi

Riitta Hyytinen

Järjestölakimies

Lastensuojelupalveluiden johtaja